28/11/2021

Όσιος Στέφανος ο Ομολογητής, ο Νέος

/ Βίοι Αγίων

Ο Όσιος Στέφανος ο Ομολογητής, ο Νέος τιμάται κάθε χρόνο από την Εκκλησία μας στις 28 Νοεμβρίου. Απότμημα του Ιερού Λειψάνου του Αγίου βρίσκεται στη Μονή Διονυσίου Αγίου Όρους.

Ο άγιος Στέφανος, εφάμιλλος του πρωτομάρτυρος, γεννήθηκε το 715 στην Κωνσταντινούπολη από ευσεβείς και επιφανείς γονείς που για πολλά χρόνια ήταν άτεκνοι. Όταν ο Θεός τους χάρισε το τέκνο αυτό μετά από φανέρωση της Υπεραγίας Θεοτόκου, το έταξαν στην υπηρεσία Του. Βαπτίσθηκε από τον άγιο πατριάρχη Γερμανό [12 Μαΐου], ο οποίος το έθεσε υπό τη σκέπη του πρωτομάρτυρος. Το παιδί πρόκοβε σε γνώση και αρετή, περιφρονώντας τις μάταιες απολαύσεις και επιδιδόμενο ιδιαιτέρως στην άσκηση της ακτημοσύνης και της ταπεινοφροσύνης.

Όταν ήλθε η ώρα για τους γονείς του να εκπληρώσουν την υπόσχεσή τους, ο

αυτοκράτορας Λέων Γ’ ο Ίσαυρος (717-741) άρχισε να λαμβάνει τα πρώτα μέτρα για την απαγόρευση της τιμής των ιερών εικόνων και τον διωγμό των υπερασπιστών της Ορθοδοξίας. Έκριναν πιο συνετό να απομακρυνθούν από τη Βασιλεύουσα και να εμπιστευθούν τον γιό τους στους μοναχούς του ορούς του Αγίου Αυξεντίου, πλησίον της Χαλκηδόνας [1].

Ο δεκαεξαετής νέος έγινε δεκτός μετά χαράς από τους αγίους ανθρώπους και την ίδια κιόλας ημέρα ενεδύθη το αγγελικό Σχήμα. Έγινε μαθητής του πέμπτου κατά σειράν διαδόχου του αγίου Αυξεντίου, Ιωάννου, ενός Γέροντος έμπειρου στην ασκητική τέχνη και προικισμένου με το προορατικό χάρισμα. Ο Στέφανος επέδειξε τέλεια υπακοή και τον ίδιο ζήλο για τα πλέον κουραστικά διακονήματα όπως και την αδιάλειπτη δοξολογία του Θεού. Λίγο αργότερα εκοιμήθη ο κατά σάρκα πατέρας του και ο Στέφανος μετέβη στην Κωνσταντινούπολη για να ρυθμίσει τις υποθέσεις του και να μοιράσει τα υπάρχοντά του στους φτωχούς. Έφερε πίσω μαζί του τη μητέρα του και μία από τις αδελφές του που έγιναν μοναχές στην κοντινή γυναικεία Μονή των Τριχιναραίων και άφησε την άλλη αδελφή του να εισέλθει σε ένα μοναστήρι της Βασιλεύουσας.

Όταν μετά από λίγο παρέδωσε την ψυχή του στον Θεό και ο Ιωάννης, ο πνευματικός του πατέρας, ο Στέφανος επελέγη ομοφώνως από τους αδελφούς στη θέση του ως ηγούμενος. Υπό την επιμελή καθοδήγησή του και χάρη στη μεγάλη του ταπεινοφροσύνη, η μικρή ομάδα των ασκητών αυξήθηκε φθάνοντας να αριθμεί είκοσι αδελφούς και έγινε κοινοβιακό μοναστήρι. Ο άγιος οργάνωσε την αδελφότητα με τρόπο που να αποτελεί όντως εικόνα της Βασιλείας των ουρανών και κατόπιν αποσύρθηκε πιο ψηλά στο όρος για να δοθεί απερίσπαστος στη σιωπηλή και αδιάλειπτη προσευχή, αφήνοντας έναν από τους μαθητές του, τον Μαρίνο, ως υπεύθυνο για τη μονή. Το κελί του δεν είχε στέγη και ήταν εκτεθειμένο σε όλους τους καιρούς, ήταν δε τόσο στενό, που δεν μπορούσε κανείς να καθήσει οκλαδόν. Φορώντας χειμώνα καλοκαίρι ένα λεπτό χιτώνα, φέροντας βαρειές αλυσίδες πάνω του και αρκούμενος σε μια τροφή ικανή να τον κρατά απλώς στη ζωή, ο άγιος Στέφανος έκανε μεγάλες προόδους στην προσευχή και δίχως να το θελήσει τράβηξε γύρω του πλήθος μαθητών και επισκεπτών που διέδωσαν τη φήμη του σε ολόκληρη την αυτοκρατορία.

Μετά τον θάνατο του Λέοντος του Γ’ (741), εστέφθη αυτοκράτορας ο γιός του Κωνσταντίνος Ε’. Στην αρχή της βασιλείας του, απασχολημένος καθώς ήταν στην αντιμετώπιση του σφετεριστή Αρτάβασδου και της αραβικής απειλής στην ανατολή, δεν έδειξε να τον ενδιαφέρει η κατάργηση των εικόνων. Μόλις εδραιώθηκε όμως η εξουσία του, εκήρυξε απηνή διωγμό εναντίον όσων τιμούσαν τις ιερές εικόνες. Εγύμνωσε εκκλησίες, βεβήλωσε ιερά σκεύη που τα διακοσμούσαν

ιερές παραστάσεις, έβαλε να ασβεστώσουν τοίχους ιστορημένους με τοιχογραφίες και έκαψε ξύλινες εικόνες. Μονάχα παραστάσεις με διακοσμητικό και θύραθεν χαρακτήρα σεβάσθηκε και μόνον τον Σταυρό αναγνώρισε ως άξιο προσκυνήσεως.

Όσοι τολμούσαν να αντιταχθούν στα μέτρα του τιμωρούνταν αυστηρά, ιδιαιτέρως δε οι μοναχοί. Καταδιωκόμενοι, εξοριζόμενοι, βασανιζόμενοι, αυτοί συνέρρεαν κατά πλήθη στη Μονή του Αγίου Αυξεντίου για να βρουν κοντά στον άγιο Στέφανο παρηγοριά και ενθάρρυνση για να παραμείνουν στέρεοι στην ομολογία της Ορθοδοξίας. Τους συμβούλευε να μεταναστεύσουν σε περιοχές ανέγγιχτες ακόμη από τα απάνθρωπα αυτοκρατορικά μέτρα: στη Μαύρη Θάλασσα, στον Περσικό Κόλπο, στην Κύπρο, στις ακτές της Συρίας και κυρίως στη νότια Ιταλία, όπου χιλιάδες μοναχοί έβρισκαν τότε καταφύγιο. Το 754 ο τύραννος συνεκάλεσε μια σύνοδο στο ανάκτορο της Ιέρειας με τη συμμετοχή πλέον των τριακοσίων υποταγμένων στην εξουσία του επισκόπων, η οποία κατ’ εντολή του διακήρυξε επισήμως την κατάργηση της προσκυνήσεως των εικόνων και την αναγνώριση κάποιων παρανοϊκών δογμάτων που είχε διατυπώσει ο αυτοκράτορας, ο οποίος καυχόταν για τις θεολογικές του γνώσεις.

Με όπλο τη συνοδική τούτη απόφαση, ο Κωνσταντίνος Ε’ έβαλε να καταστρέψουν παντού τις εικόνες και διέταξε να τις αντικαταστήσουν με παραστάσεις του αυτοκράτορα ή με κοσμικές σκηνές. Καταστράφηκαν επίσης τα λείψανα των αγίων και τα πράγματα έφθασαν μάλιστα μέχρι του σημείου να καταδικασθεί ακόμη και η τιμή της Θεοτόκου και των αγίων.

Παντού οι ομολογητές καίγονταν, ξυλοκοπούνταν ή φυλακίζονταν. Ήταν λοιπόν η κατάλληλη ευκαιρία να εξαπολυθεί ένας συστηματικός διωγμός κατά του μοναχισμού, ο οποίος, πια ανεξάρτητος από την επίσημη ιεραρχία απέναντι στην εξουσία, παρέμενε πάντα ένας παράγων αντιστάσεως κατά της αυτοκρατορικής αυθαιρεσίας. Άρχισαν λοιπόν να κλείνουν τα μοναστήρια, μετατρέποντάς τα ακόμη και σε στρατώνες, «λουτρά» ή άλλα δημόσια κτήρια. Οι μοναχοί προπηλακίζονταν και αναγκάζονταν δια της βίας να επιστρέψουν στην τάξη των λαϊκών και να νυμφευθούν επί ποινή βασανισμού. Όσοι αντιστέκονταν, υφίσταντο ακρωτηριασμό της μύτης, της γλώσσας ή άλλες βιαιοπραγίες πριν σταλούν στην εξορία.

Απτόητος απέναντι στα κατασταλτικά μέτρα, ο άγιος Στέφανος συνέχιζε την αντίστασή του και αναδείχθηκε παντού αρχηγός της ορθοδόξου παρατάξεως. Κλήθηκε λοιπόν από τους απεσταλμένους του αυτοκράτορα να μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη για να προσυπογράψει τις αποφάσεις της αιρετικής συνόδου. Μετά την άρνησή του και τη θαρραλέα αποπομπή τους, αυτοί μηχανεύθηκαν απάτη για να τον μειώσουν ηθικά στα μάτια των πολυπληθών υποστηρικτών του διαδίδοντας ότι ο άγιος είχε παραδοθεί στην ασέλγεια με μια πνευματική του

θυγατέρα, μια αξιότιμη μοναχή της μονής, και πλήρωσαν ψευδομάρτυρες για να καταθέσουν ενώπιον του ηγεμόνα. Η μοναχή ονόματι Άννα, οδηγήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και παρουσιάσθηκε στον αυτοκράτορα. Αρνούμενη τις άθλιες αυτές συκοφαντίες βασανίσθηκε απάνθρωπα, αλλά η τιμή του αγίου παρέμεινε άθικτη. Τελικώς, μηχανευόμενοι άλλο δόλο, κατάφεραν να τον συλλάβουν προφασιζόμενοι ότι είχε εξαναγκάσει έναν νέο που ήταν ευνοούμενος του αυτοκράτορα να ενδυθεί το μοναχικό Σχήμα.

Τον έκλεισαν σε μια μονή της Κωνσταντινουπόλεως, ενώ έκαιγαν το μοναστήρι του και διασκόρπιζαν τους μαθητές του. Κατόπιν τον έφεραν δημοσίως αντιμέτωπο με θεολόγους του αυτοκράτορα, αλλά εκεί υποστήριξε με λαμπρό τρόπο την παράδοση των αγίων Πατέρων. Μπροστά στο δίλημμα που του ετέθη να υπογράψει τις αποφάσεις της συνόδου ή να πεθάνει βασανιζόμενος, ο άγιος ενέπαιξε τους κατηγόρους του, έδειξε ότι η σύνοδος δεν μπορούσε παρά να είναι ψευδής και οι αποφάσεις της αιρετικές και ξένες προς την παράδοση, υπενθυμίζοντας μάλιστα οι έξι πρώτες Οικουμενικές Συνοδοί είχαν λάβει χώρα σε εκκλησίες διακοσμημένες με ιερές εικόνες. Εν συνεχεία, καταδικάσθηκε σε εξορία στην Προκόννησο της Προποντίδας (755). Επωφελούμενος της εξορίας, ο άγιος αποσύρθηκε σε ένα στενό κελλί στην κορυφή ενός στύλου, όπου και αποδύθηκε σε νέους ασκητικούς άθλους. Αξιώθηκε με τον τρόπο αυτό μια τόσο μεγάλη χάρη από το Θεό, που εκ πλήθος θαυμάτων για όσους έρχονταν κοντά του και ομολογούσαν την άγια ορθόδοξη πίστη, προσκυνώντας την εικόνα του Χριστού.

Τα θαύματα αυτά συνέβαλαν στη μεγαλύτερη ακόμη εξάπλωση της φήμης του αγίου και ενίσχυσαν τους οπαδούς της Ορθοδοξίας, γιατί ήταν δύσκολο να βρεθεί μια τέτοια αγιότητα στο στρατό των αιρετικών. Για να θέσει τέρμα στην αύξηση του κύρους του ο τύραννος έβαλε να τον μεταφέρουν στην Κωνσταντινούπολη, στη φυλακή του πραιτωρίου. Εκεί βρήκε ο άγιος άλλους 342 μοναχούς ομολογητές της πίστεως.

Όλοι έφεραν στο σώμα τους τα σημάδια των ενδόξων αγώνων τους: οι μεν ήταν ακρωτηριασμένοι στη μύτη, άλλοι στα αυτιά ή στη γλώσσα, άλλοι πάλι είχαν υποστεί αισχρούς εξευτελισμούς και είχαν βουτηχθεί σε ακαθαρσίες. Βλέποντάς τους ο άγιος εδόξασε κλαίγοντας την πίστη και την καρτερία τους. Έδωσε θάρρος στους απελπισμένους, τους παρότρυνε να παραμείνουν σταθεροί στην πέτρα της πίστεως μέχρι το τέλος του αγώνα και τους ένωσε σε ένα σώμα κάτω από την ισχυρή πνευματική αυθεντία του. Παρά τις δύσκολες συνθήκες της φυλακής, ο Στέφανος οργάνωσε τη ζωή των κρατουμένων όπως σε ένα μοναστήρι, στον ρυθμό της αδιάλειπτου δοξολογίας του Θεού και εν αρμονία και αγάπη. Μετέστρεψε μάλιστα στην Ορθοδοξία μερικούς από τους δεσμοφύλακές του, οι οποίοι άκουγαν

με θαυμασμό τις διηγήσεις για τους αγώνες των αγίων ομολογητών.

Μετά από ένδεκα μήνες στη φυλακή ο Στέφανος έλαβε την αποκάλυψη του επικείμενου τέλους του. Νήστευσε τότε σαράντα ημέρες, κατά τη διάρκεια των οποίων δίδασκε νυχθημερόν στους μαθητές του την οδό της Σωτηρίας. Όταν έφθασε η τελευταία ημέρα, είπε να τελεσθεί ολονύκτια αγρυπνία για να λάβει από τον Θεό τη δύναμη στον έσχατο αγώνα του. Ο τύραννος είχε αναρτήσει παντού αναγγελίες για την απόφαση της εκτελέσεως του αρχηγού της ορθοδόξου παρατάξεως, με σκοπό να τρομοκρατήσει όσους έκρυβαν στο σπίτι τους μοναχούς ή ομολογητές της πίστεως. Στη μεγάλη αναταραχή που ακολούθησε, το πλήθος υποκινούμενο από τους στρατιώτες έσπευσε στο πραιτώριο, πήρε τον άγιο και τον έσυρε στους δρόμους υβρίζοντας και κτυπώντας τον.

Όταν ο όχλος έφθασε στον ναό του Αγίου Θεοδώρου, ένας από τους αχρείους αυτούς, ονόματι Φιλομάτιος, κτύπησε τον άγιο στο κεφάλι με ένα δοκάρι, του έσπασε το κρανίο και τα μυαλά του χύθηκαν στο χώμα. Το νεκρό σώμα του αγίου συνέχισαν να το κτυπούν με πέτρες μέχρις ότου παραμορφωθεί και το έσυραν έξω των τειχών για να το ρίξουν τελικά στην κοινή τάφρο που προοριζόταν για τους ειδωλολάτρες και τους κατάδικους. Το γεγονός έλαβε χώρα στις 20 Νοεμβρίου 765 [2].

1. Την εποχή εκείνη δεν ήταν πραγματικό μοναστήρι αλλά μάλλον μια αναχωρητική ομάδα ιδρυμένη τον 5° αιώνα από τον όσιο Αυξέντιο. Οι ασκητές ζούσαν υπό την καθοδήγηση ενός πνευματικού πατέρα. Όχι μακριά από εκεί, υπήρχε μια γυναικεία μονή.
2. Δίνουμε την ημερομηνία αυτή ακολουθώντας τη Χρονογραφία του αγίου Θεοφάνους του Ομολογητού. Φαίνεται πως σύμφωνα με το κείμενο αυτό, όπως και με την Ιστορία σύντομον του αγίου Νικηφόρου του Ομολογητού, η άμεση αιτία του θανάτου του αγίου Στεφάνου ήταν μάλλον η σχέση του με δυο ανώτερους αξιωματούχους τους οποίους είχε οδηγήσει στον μοναχισμό.

ΝΕΟΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ Εκδόσεις ΙΝΔΙΚΤΟΣ